
Saknr: 2020/39749-1**Saksbehandlara:** Tonje Marie Solsvik, Torill
Monstad, Kristin Arnestad,
Ingjerd Skogseid

Saksgang

Utval	Utv.saksnr.	Møtedato
Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon		11.03.2020

Vestland fylkeskommune sitt engasjement for å gje næringslivet tilgang til nasjonale program for klyn gesamarbeid og innovasjon

Forslag til vedtak

1. Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon tek til orientering oversikt over etablerte nasjonale program og ordningar for innovasjon og verdiskaping i Vestland fylke
2. Vestland fylkeskommune skal legge fram ein strategi på korleis fylkeskommunen skal støtte og utvikle næringshagar, inkubatorar og klyngar vidare, og sjå dette i samanheng med andre regionale satsingar.

Samandrag

Vestland fylke har fleire aktørar og miljø som er ein del av dei nasjonale programma og ordningane for auka innovasjon og verdiskaping. Disse programma er viktige for næringsutvikling, innovasjon, verdiskaping og kompetanseutvikling i heile fylket. Dette gjeld i hovudsak Siva sitt næringshage- og inkubasjonsprogram, katapultordning, og Innovasjon Norge sitt klyngeprogram. Frå 1. januar 2020 har fylkeskommunen fått oppdragsgjeveransvaret for Innovasjon Norge si Bedriftsnettverkordning, Mentor-tenesta for gründerar, etablerartilskot og Siva sitt næringshage- og inkubasjonsprogram. Felles for programma og ordningane er at dei på ulike måtar og i ulike grad skal bidra til auka verdiskaping og styrke innovasjonsevna i distriktet, regionalt, nasjonalt, internasjonalt og globalt.

I saksutgreiinga gir vi ein oversikt over etablerte satsingar og behovet for ein strategi for det vidare arbeidet.

Bård Sandal
fylkesdirektør

Mette Nora Sætre
seksjonssjef

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor ingen handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

I Vestland fylke har vi fleire aktørar og miljø som er ein del av dei nasjonale programma og ordningane for auka innovasjon og verdiskaping. Desse er i hovudsak Siva sitt næringshage- og inkubasjonsprogram, katapultordning, og Innovasjon Norge sitt klyngeprogram. Frå 1. januar 2020 har fylkeskommunen fått oppdragsgjeveransvaret for Innovasjon Norge si Bedriftsnettverkordning, Mentor-tenesta for gründerar, etablerartilskot og Siva sitt næringshage- og inkubasjonsprogram. Felles for programma og ordningane er at dei på ulike måtar og i ulike grad skal bidra til auka verdiskaping og styrke innovasjonsevna i distriktet, regionalt, nasjonalt, internasjonalt og globalt. I Vestland fylke er det no seks næringshagar og fem inkubatorar. Fylket har vidare to Arena-klynger, tre NCE-klynger og ein GCE-klynge og to prosjekt innafor katapult-ordninga.

Dei nasjonale programma og ordningane er viktige for næringsutvikling, innovasjon, verdiskaping og kompetanseutvikling i heile fylket. I tillegg til dei nasjonale programma har fylket og mindre regionale satsingar som gründerparkar og såkalla hub'ar. Vi legg også til rette for regionale nettverk for innovasjonsaktørane, fellesprosjekt, og eit prosjekt om utvikling av innovasjonsmiljø og innovasjonsnettverk i distrikta.

Det er med andre ord eit stort og variert støtteapparat for tilrettelegging for næringsutvikling, innovasjon, verdiskaping og kompetanseutvikling. Fylkeskommunen har hatt ein sentral rolle i fleire av initiativa. Vår rolle har til dømes vore å bidra i arbeidet med å få etablert organisasjonane, i søknadsprosessar, spele inn fylkeskommunale prioriteringar og faglege bransjeinnspel, samt vert inne med finansiell stønad gjennom forprosjekt og i driftsfase. Fylkeskommunen stiller òg med observatørar eller styremedlem i dei fleste organisasjonane.

Som eit ledd i at fylkeskommunen har teke over oppdragsgjeveransvaret, har næringshageprogrammet blitt forlenga ut 2022. Fram til då skal det arbeidast med å utvikle eit nytt program. Programmet skal òg vere eit verkemiddel for fylkeskommunen, og bidra til at fylkeskommunen si samfunnsutviklar-rolle vert styrka. Denne saka vil derfor beskrive dei ulike programma og ordningane og foreslå at det vert utvikla ein strategi for å få mest mogleg ut av dei eksisterande satsingane, forenkla strukturen og vurdere framtidige satsingsfelt. Det er vidare ynskjeleg å sjå dette i samanheng med andre regionale ordningar og satsingar.

Status for dei ulike programma og ordningane

Våren 2011 lanserte Siva (Selskapet for Industrivekst SF), på vegne av staten, eit næringshageprogram for perioden 2011- 2021 (no forlenga til 2022). Næringshageprogrammet skal bidra til auka verdiskaping gjennom å leggje til rette for utvikling av attraktive bedrifter og kunnskapsarbeidsplassar i heile landet, men fortrinnsvis i distrikta. Nasjonalt kan det vere 50 næringshagar i programmet, per i dag er det 40 næringshagar og seks av desse er lokalisert i Vestland. Vi ser at Siva oppmodar til samarbeid og geografisk utviding med nodar til eksisterande miljø heller enn etablering av nye organisasjonar.

I 2012 etablerte Siva inkubasjonsprogrammet for perioden 2012-2022. Hovudmålet med inkubasjonsprogrammet er å auke nasjonal verdiskaping gjennom effektivt å identifisere, vidareutvikle og kommersialisere gode idear til nye vekstbedrifter, og gje ny vekst i etablerte verksemdar. Nasjonalt er det 34 inkubatorar i inkubasjonsprogrammet, kor fem av desse er lokalisert i Vestland.

Klyngeprogrammet blei starta i 2002 og er eit statleg finansiert program og eit samarbeid mellom Innovasjon Norge, Siva og Forskningsrådet. Klyngeprogrammet har som mål å bidra til verdiskaping gjennom berekraftig innovasjon. Dette skal skje ved å utløyse og forsterke samarbeidsbaserte utviklingsaktivitetar i klyngene, med sikte på å auke klyngene sin dynamikk og attraktivitet, og å auke den enkelte bedrift si innovasjonsevne. Nasjonalt er det 39 klynger, kor sju av desse er lokalisert i Vestland fordelt på Arena, NCE og GCE.

Norsk katapult blei starta i 2017 og er eit statleg finansiert initiativ forvalta av Siva, i tett samarbeid med Forskningsrådet og Innovasjon Norge. Ordninga er etablert for å styrke innovasjonsevna for små og mellomstore bedrifter over heile landet og skal gjere det enklare for innovative bedrifter å

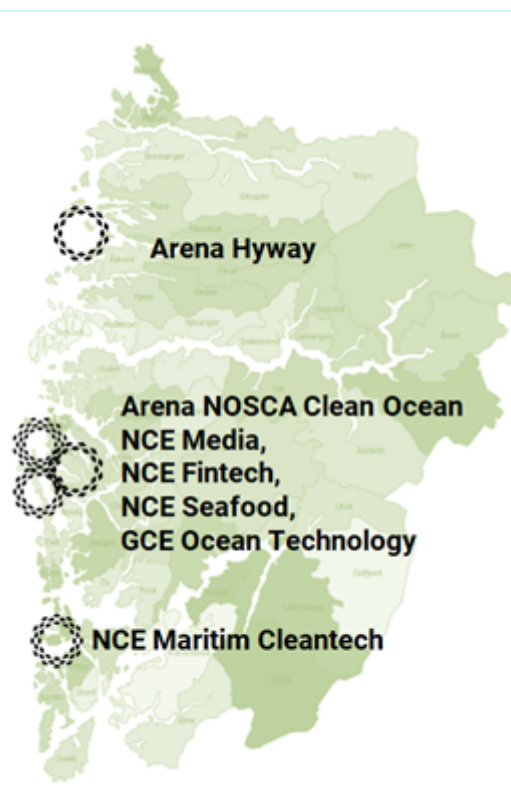
utvikle prototyper, teste, visualisere og simulere. Sidan fyste utlysning i 2017 er det no fem katapultsenter, der to av desse er lokalisert i Vestland.

Under ein oversikt over miljøa som deltek i dei nasjonale programma:

Program	Miljø
Næringshage	Næringshagane i Nordfjord (Stryn, Eid) Sognefjorden Næringshage (Aurland, Sogndal) Voss Næringshage (Voss) Hardanger Næringshage (Kvam) Medvind Næringshage (Vindafjord, Etne) Gulen og Masfjorden Næringshage, (Gulen, Masfjorden) Nordhordland Næringshage (Austrheim)
Inkubator	VIS Nyskapingsparken, Bergen Aksello, Kinn Industriutvikling Vest, Alver Atheno, Stord Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane, Sogndal
Arena klynge	Arena Ocean Hyway Cluster, Kinn Arena NOSCA Clean Ocean, Askøy
NCE klynge	NCE Media, Bergen NCE Finance Innovation, Bergen NCE Seafood, Bergen NCE Maritime Cleantech, Stord
GCE klynge	GCE Ocean Technology Bergen

Figur 1. Oversikt over miljø i Vestland tilknytt Siva dine programsatsingar (eple = næringshage, lyspære= inkubator)

Figur 2. Oversikt over miljø i Vestland som er med i Innovasjon Norge sine klyngeprogram

Næringshagane i Vestland

Ein næringshage er ein operatør for næringshageprogrammet. Næringshagen er eit bedriftsfellesskap som består av ei rekkje verksemdar som er samlokaliserte eller knytt til

næringshagen gjennom tett oppfølging og samarbeid. Næringshagen gir bedrifter i distrikta eit innovativt, fagleg og sosialt miljø gjennom tenester som: bedriftsrådgjeving, hjelp til utvikling av forretningsidear, marknadsplanlegging, nettverksbygging, internasjonalisering og andre utviklingsrelaterte oppgåver til ein subsidiert kostnad. Ei viktig oppgåve for næringshagane er å kople bedriftene opp til relevante fagmiljø, FoU-miljø, andre innovasjonsselskap, investeringselskap, samt offentleg verkemiddelapparat. I tillegg kan den einskilde næringshage ta på seg utviklingsprosjekt som er relevant og nyttig for verdiskaping i regionen.

Gjennom næringshageprogrammet får kvar næringshage mellom 1,4 - 2,5 millionar i årleg tilskot, som skal brukast på dei bedriftene som er knytt til næringshagen. Gjennom ei kartlegging avgjer Siva kva støtte dei ulike næringshagane får. Ein legg opp til å forsterke velfungerande miljø med unytta potensiale, og evt. justere ned støtte til næringshagar, eller ta ut av programmet dei som over tid leverer dårlegare enn forventa. Det vert tatt omsyn til resultat, ambisjonar og potensiale. Ettersom fylkeskommunen har fått oppdragsgjevaransvaret vil vi kunne påverke desse avgjerdene. Utover finansiell stønad tilbyr Siva òg utdanningsprogram, kurs, nettverksarenaer, metodikk, malar og beste praksis for forretningsutvikling og kommersialisering.

Forsking har vist at næringshagane har ein viktig funksjon som stabiliserande miljø i distriktkommunane, og har i stor grad bidratt til å redusere kunnskapsflukt frå kommunane. Satsinga har ikkje berre bidratt til å redusere fråflytting, men òg auka tilflytting.

Historikk

Arbeidet med næringshagar er forankra i regional plan for verdiskaping i Sogn og Fjordane. I siste programperiode (2011-2021) har Sogn og Fjordane hatt tre næringshagar; Sognefjorden Næringshage, Næringshagane i Nordfjord, og Gulen og Masfjorden Næringshage som har operert på tvers av dei gamle fylkesgrensene. Fylkeskommunen støtta næringshagane økonomisk i mange år, men etter at fylkeskommunen ikkje lenger var forplikta til å delta med finansiering trakk ein seg ut av fast grunnstønad. Miljøa har hatt høve til å søkje om prosjektmidlar på line med andre organisasjonar. Fylkeskommunen har også etter 2017 delteke som observatør i styra.

Arbeidet med næringshagar i Hordaland har vore forankra i strategien «Næringshagar i Hordaland - strategi Hordaland fylkeskommune» frå 2011 og i Regional Næringsplan for Hordaland 2013-2017. I 2019 var fem næringshagar aktive i Hordaland. Voss Næringshage, Nordhordland Næringshage, Hardanger næringshage, samt Gulen og Masfjorden Næringshage som me har delt over fylkesgrensa, og Medvind Næringshage i Vindafjord som starta opp ein node i Etne. I tillegg til observatørrolle i styret har fylkeskommunen delteke på alle utviklingssamtalane Siva har hatt med næringshagane. Fylkeskommunen støtta næringshagane økonomisk i mange år (50/50 mellom Siva og fylkeskommunen fram til 2017). Sjølv etter at fylkeskommunen ikkje lenger var forplikta til å delta, har miljøa fått støtte enten i form av partnerskapsavtalar eller prosjektstøtte.

På slutten av 2019 lyste Siva ut ekstra-midlar der det var mogeleg for næringshagar og inkubatorar å søkje om utvida geografisk område eller bransjeutviding. Her fekk Næringshagane på Voss og i Hardanger støtte til geografisk utviding til Granvin, Ulvik, Ullensvang, Jondal og Odda. Næringshagane i Nordfjord og Sognefjorden fekk i samarbeid med Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane støtte til geografisk utviding til Askvoll, Fjaler, Sunnfjord (Førde, Gaular, Jølster og Naustdal).

Nordhordland Næringshage AS

Nordhordland Næringshage vart starta i september 2012, og har hatt eit hovudfokus på opplevingar, reiseliv og kultur. Nordhordland Næringshage har kontorlokale på Mastrevik Torg i Austrheim. Næringshage har òg ei avdeling på Solund.

Miljøa i Nordhordland Næringshage og Gulen og Masfjorden Næringshage har i frå 2015/2016 samarbeida om å vere Næringshagane for utvikling og vekst, der dei deler på kompetanse og ressursar. Dei har no til saman 7 tilsette, og har meir enn 60 bedrifter innan reiseliv, industri, landbruk og marine næringar som medlemmer.

Gulen og Masfjorden Næringshage AS

Næringshagen vart formelt etablert 29. mai i 2013, og har sine prioriteringsområde innan industri, service og havbruk. Næringshagen er i hovudsak lokalisert på Sløvåg. Hordaland og Sogn og Fjordane fylkeskommune har alltid samarbeida om denne næringshagen på tvers av fylkesgrensene.

Næringshagen på Voss AS

Næringsshagen på Voss starta opp i mars 2013, og er no lokalisert i gondolbygget sentralt i Voss sentrum. Næringsshagen har hatt særleg merksemd på nyetableringar og knoppskytingar, ei satsing kalla Gründerhjelpa. Det er fire tilsette i næringsshagen. Næringsshagen tilbyr òg kompetansehevande tiltak, kurs og møteplassar til sine bedrifter. Næringsshagen har eit breitt spekter av målbedrifter og har ikkje bransjefokus, sjølv om mange medlemmer er knytt til reiseliv. Næringsshagen har vore med i Siva si ekstra satsing for å styrke måloppnåinga for næringshageprogrammet, og fekk kroner 6 millionar i perioden 2016-2018. Hovudmåla i den ekstra satsinga var etablering av ein innovasjonshub med utviklingsaktivitetar for næringslivet i heile regionen, samt å etablere metodar og modellar som skal delast med resten av næringshagenettverket.

Næringsshagen i Hardanger AS

Etter eit prøveår, vart dette miljøet del av næringshageprogrammet sommaren 2016. Næringsshagen har eit breitt spekter av medlemmer frå ulike bransjar, men mest innan mat, reiseliv og industri. Det er no fire tilsette i næringsshagen, og dei er lokalisert i Øystese. Det er òg ein node i Eidfjord. I samarbeid med Næringsshagen på Voss, har ein fått del av Siva si utlysing i 2019 om utvida geografisk område. Næringsshagen i Odda var tidlegare del av næringshageprogrammet, og har no blitt ein del av den geografiske utvidinga.

Sognefjorden Næringshage AS

Sognefjorden Næringshage har om lag 30 målbedrifter frå Sogn. Aktiviteten er delt i to avdelingar, ei med utgangspunkt i Aurland og ei i Sogndal. Mange av målbedriftene høyrer til miljø i Aurland, Gaupne og på Campus i Sogndal, men næringsshagen har også målbedrifter andre stadar i regionen. Alle har tilbod om kontor og møterom i Sogndal og Aurland.

Næringsshagane i Nordfjord

Næringsshagane i Nordfjord er eit samarbeid mellom dei to separate selskapa Stryn Næringshage AS og Nordfjordeid Næringshage AS. Dei har felles strategi og avtaler. Stryn er utpeika som kontaktpunkt for begge næringsshagane, men dei deler tilskot frå Siva likt med 50/50 kvar. Dei har to tilsette, og er i prosess med å tilsetje ein ny forretningsutviklar.

Medvind24 Næringshage AS - node i Etne

Næringsshagen heldt til i Ølensvåg i Vindafjord kommune, Rogaland. I 2019 starta dei opp ein node i Etne. Det er no fire tilsette i næringsshagen, og dei har faste kontordagar i Etne. Medvind Næringshage driv ein eigen nettportal, med nyhende og reportasjar frå næringslivet i distriktet.

Inkubatorane i Vestland

Ein inkubator er eit innovasjonsselskap, eller del av eit innovasjonsselskap, som tilbyr gründerbedrifter og etablert næringsliv rådgeving innan forretningsutvikling og kommersialisering til ein subsidiert kostnad. Dei tilbyr òg kontorplass, eit fagleg miljø og nettverk der bedriftene koplast saman med andre bedrifter, akademia, FoU-miljø og investorar. Dei mottek årleg mellom 1,5 - 5 millionar avhengig av kvar dei er i Siva sin støttepyramide. Dette er eit resultat av ein omfattande differensieringsprosess som Siva har gjennomført. No når fylkeskommunen har fått oppdragsgivaransvar for inkubatorprogrammet vil vi kunne påverke desse avgjerdene og dette kan vere tema i utvikling av ein framtidig strategi. Inkubatorane får tilgang til Siva sine utdanningsprogram, kurs, nettverksarenaer, metodikk, malar og beste praksis for forretningsutvikling og kommersialisering.

Over 2000 bedrifter nasjonalt er med i inkubasjonsprogrammet. Bedriftene er normalt sett i inkubasjon i 2 år, slik at rundt 1000 bedrifter vert tatt ut av programmet kvart år.

Av 34 inkubatorar nasjonalt er det no 5 inkubatorar i Vestland:

Industriutvikling Vest AS

Industriutvikling Vest AS (IUV) vart etablert i 2011. Visjonen er at industriinkubatoren skal utvikle ny lønnsam forretningsverksemd med utgangspunkt i bedriftene på Mongstad spesielt og Nordhordland og Bergensregionen generelt. Mongstad er eit godt utgangspunkt for utvikling av nye forretningskonsept, då regionen har betydeleg industriell kompetanse, råvare tilgang, godt etablert infrastruktur, utvikla nettverk og mange etablerte bedrifter. Hovudkontoret har no flytta frå Mongstad til kommunesenteret Knarvik. Det er no tre stillingar knytt til IUV. I 2019 søkte og fekk IUV geografisk utviding, og det vert no arbeida med å utvikle ein node på Osterøy. IUV får i perioden 2018 - 2020 kr 600.000 i partnarskapsmidlar frå fylkeskommunen.

Atheno AS

Atheno vart etablert i 1987, og er ein medlemsorganisasjon for næringslivet i Sunnhordland. Atheno har mange ulike prosjekt knytt til blant anna omstilling, samt ein industriinkubator. Inkubatoren har sitt utspring frå industrien i Sunnhordland, men er som næringslivet elles i konstant utvikling. Difor har inkubatoren i dag deltakarar frå ulike bransjar. I 2019 fekk Atheno midlar til bransjeutviding mot energiløysingar for maritim bruk. Atheno har no seks tilsette. Atheno får i perioden 2018 - 2020 kr 600.000 i årlege partnerskapsmidlar frå fylkeskommunen.

Vestlandets Innovasjonsselskap AS

Vestlandets Innovasjonsselskap AS (VIS), tidlegare Bergen Teknologioverføring AS (BTO), er eit selskap som er eigd av Universitetet i Bergen, Helse Bergen, Havforskningsinstituttet, Høgskulen på Vestlandet, Norges Handelshøyskole og Siva for å identifisere, evaluere, utvikle og realisere forskingsresultat som kan ha kommersielt og/eller samfunnsøkonomisk potensial. Stifta i 2004, og endra namn til VIS i 2019. VIS har tre inkubatorar; Nyskapingsparken, Mediekuben og Fintech. VIS Nyskapingsparken får i perioden 2018 - 2020 kr 700.000 i årleg støtte frå fylkeskommunen. VIS Mediekuben får tilsvarande kr 400.000 i årlege partnerskapsmidlar. I 2018 fekk VIS bransjeutviding til Fintech av Siva si ekstra satsing på næringshagar og inkubatorar.

Aksello

Aksello var industriinkubator gjennom Siva sitt nasjonale inkubatorprogram i perioden 2011-2016. Frå 2017 fekk Aksello ny avtale med Siva fram til 2022. Inkubatoren er open for alle bransjar, men har eit særleg godt nettverk og kompetanse innan havnæringane marin, maritim og petroleum. Aksello nyttar vel 2 årsverk knytt til inkubatoren, i tillegg vert det nytta eksterne rådgjevarar. Aksello har no 8-10 bedrifter i preinkubasjon eller inkubasjon. I 2020 er målalet 20 bedrifter i inkubasjon i løpet av året. Aksello får i 2020 kr. 700 000 i støtte frå fylkeskommunen.

Kunnskapsparken Sogn og Fjordane

Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane har vore operatør for Siva sitt inkubatorprogram sidan 2006. Kunnskapsparken er ein FoU inkubator, som har dekkja heile Sogn og Fjordane. Inkubatoren har ei distribuert løysing og tek opp vekstbedrifter som av ulike årsaker ikkje kan flytte inn i inkubatoren sine faste lokalar. Kunnskapsparken er lokalisert i Sogndal, men har også lokalar i Førde og Stryn. Kunnskapsparken fekk i 2019, saman med næringshagane i Nordfjord og Sognefjorden Næringshage, geografisk utviding til Askvoll, Fjaler, Sunnfjord (Førde, Gaular, Jølster og Naustdal). Totalt er om lag 5 årsverk knytt til inkubatoren i Kunnskapsparken Sogn og Fjordane, i tillegg blir det nytta eksterne rådgjevarar. I 2019 var det 37 bedrifter i preinkubasjon eller inkubasjon i løpet av året. I 2020 er målalet 40. Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane får i 2020 kr. 1 100 000 i støtte frå fylkeskommunen.

Katapult-senter i Vestland

Norsk katapult er ei ordning for etablering og utvikling av «katapult-senter». Bedrifter får enkel tilgang til utstyr og plass til å utvikle prototyper, teste, visualisere og simulere, - slik at idear vert utvikla raskare, betre og med mindre risiko. Ideen er å gjere vegen frå konseptstadiet til marknadsintroduksjon enklare for norsk industri. Ordninga er etablert for å styrke innovasjonsevna for små og mellomstore bedrifter over heile landet. Ambisjonen er å bygge ein infrastruktur for innovasjon med 7-9 nasjonale katapult-sentre på område av stor verdi for framtidig industri i Norge. Siva forvaltar ordninga på vegne av Nærings- og fiskeridepartementet, og i tett samarbeid med Innovasjon Norge og Forskningsrådet.

Det er i dag 5 katapultsentre i Norge. I Vestland fylke har vi desse 2 organisasjonane;

Sustainable Energy

Senteret dekkjer ulike ferdigstillingsnivå frå utvikling og testing av prototype i laboratoriet, til ferdige produkt for vidare testing i operative anlegg på land, på skip og i sjø. Hovudsete Sunnhordland.

Ocean Innovation

Senteret tilbyr test-, simulering og verifiseringsfasilitetar for å legge til rette for effektiv prototyping, i tillegg til opplæring, trening og seminar i samarbeid med våre partnerar. Hovudsete Bergen.

I tillegg til katapult-sentera som er etablert i Vestland har Katapulten Manufacturing technology på Raufoss samarbeidsavtalar med miljø i Førde, Årdal og Osterøy (nodar).

Klyngene i Vestland

Klyngeprogrammet består av klynger på tre nivå: Arena, Arena Pro og Global Centre of Expertise (GCE). Norwegian Centre of Expertise (NCE) er ikkje lenger eit program, men eit merkenamn som klynger kan kvalifisere seg til. Ein har og eit tidlegfase program for innovative nettverk, gjennom ein kartleggingsfase avklarar ein ambisjonar og vegen vidare for nettverket. Neste steg kan mellom anna vere å jobbe for å bli ei klynge i programma, bli ein node til ei eller fleire klynger, eller bli med i andre bedriftsutviklingsprosjekt.

Å oppnå klyngestatus gjev nasjonal og internasjonal prestisje, men ikkje minst langsiktig nasjonal finansiering til å utvikle samarbeid mellom bedriftene. Ingen andre fylke har lukkast i å få etablert fleire nasjonale og internasjonale næringsklynger.

Klyngene er av natur retta mot samarbeid og ikkje avgrensa til fylke, men har geografisk bestemte tyngdepunkt og leiing.

Fylkeskommunane har bidrege sterkt til utvikling av dei fleste klyngene. Vår rolle har til dømes vore å bidra i arbeidet med å få etablert organisasjonane, rettleiing og rådgiving i søknadsprosessar, spele inn fylkeskommunale prioriteringar og faglege bransjeinnspel, samt vert inne med finansiell stønad gjennom forprosjekt og i driftsfase. Fylkeskommunen er også med å vurdere søknadane som er kome inn og gir innspel til Innovasjon Norge som har det endelege ansvaret. Fylkeskommunen stiller òg med observatørar eller styremedlem i dei fleste organisasjonane.

 <p>Arena Arena-nivået består i dag av 20 klyngeprosjekt med bedrifter som ønsker å styrke sin langsiktige innovasjonsevne gjennom samarbeid.</p>	 <p>Arena Pro Arena Pro delen av klyngeprogrammet skal stimulere klyngene til videreutvikling av klyngens strategiske betydning utover å være en koblings- og en samhandlingsarena.</p>
 <p>NCE NCE bidrar til å målrette, forbedre og akselerere pågående utviklingsprosesser i norske klynger. Norge har i dag 12 NCE-klynger med bedrifter som hevder seg innenfor sine felt i det globale markedet.</p>	 <p>GCE Verdensledende klynger med potensiale til vekst i internasjonale markeder. Norge har i dag tre sterke GCE-klynger med bedrifter som kan hevde seg i verdenstoppen innenfor sine felt.</p>

Figur 3. Innovasjon Norge sin oversikt over klyngeprogrammet

I Vestland fylke har vi desse 7 klyngemiljø innafor ulike klyngeprogramma;

Arena-nivået

Arena-programmet vart starta i 2002 og tilbyr finansiell og fagleg støtte til langsiktig utvikling av regionale næringsmiljø. Formålet er å stimulere til auka innovasjon og styrka konkurranseevne basert på samarbeid mellom bedrifter, FoU- og utdanningsmiljøa og offentlege utviklingsaktørar. Prosjektperioden er 3 år, som i spesielle tilfelle kan forlengast til 5 år.

Arena Ocean Hyway Cluster

Føremålet er å realisere bruk av hydrogen som drivstoff i skipsfarten. Målet er at Norge blir leiande i verda på bruk av hydrogen. Klynga blei tatt opp i Arenaprogrammet hausten 2018. Hovudsete er i Florø, men klynga har også medlemmer både nasjonalt og internasjonalt.

Arena NOSCA Clean Oceans

Ny klynge som vart tatt opp i programmet i 2019. Føremålet er å nytte teknologi utvikla for oljeforureining til nye område som plast, partikkel og alge bekjemping. Hovudsete Bergen/Askøy

Human Innovation (tidlegare DesignArena)

Human innovation hadde frå 2013 til 2018 status som Arenaklynge med fokus på berekraftig samfunns- og næringsutvikling med mennesket i sentrum. I 2018 søkte Human Innovation om å få status som NCE, men nådde ikkje opp.

Norwegian Centre of Expertise (NCE)

NCE-programmet vart etablert i 2006 og blei i 2014 ein del av Norwegian Innovation Clusters-programmet. Programmet rettar seg mot dynamiske næringsklynger, som har etablert systematisk samarbeid og som har potensiale for vekst i nasjonale og internasjonale marknader. Innan respektive sektorar og teknologiområde, skal klyngene ha ein nasjonal posisjon. Norwegian Innovation Clusters-programmet bidrar til å målrette, betre og akselerere pågåande utviklingsprosessar i klyngene.

NCE Maritime CleanTech

Hovudmålet til klynga er å styrke klyngedeltakarane si konkurransevne ved å lansera innovative løysingar for energieffektive og miljø- og klimavenlege maritime aktivitetar. Hovudsete i Bergen/Sunnhordland.

NCE Seafood

Målet er å leggje til rette for berekraftig vekst og utvikling av sjømatproduksjon. Hovudsete i Bergen

NCE Media

Klynga har som mål å bidra til å utvikle medieklynga i Bergen til eit internasjonalt leiande miljø for innovasjon og kunnskapsutvikling innan mediefeltet, med særleg fokus på visualiseringsteknologiar. Hovudsete i Bergen.

NCE Finance Innovation

Målet er å skape nye finansielle tenester og løysingar gjennom eksisterande og nye selskap. Vidare å auke eksporten av finansteknologi (fintech) til internasjonale og globale marknader. Hovudsete i Bergen

NCE Tourism

NCE Tourism var ei reiselivsklynge i perioden 2009-2019. Målet til klynga var å utvikle, teste og kople kjøparar av og tilbydarar av opplevingsprodukt. I løpet av denne perioden hadde det opplevingsbaserte reiselivet ein god vekst både i vår region og i resten av landet.

ARENA Pro

Arena Pro er eit femårig program og blei oppretta i 2019 for å imøtekome ønskje om endringar i, og forslag til forbetring av programmet. Klynger som er kvalifisert til NCE kan søkje om å nytte merkenamnet i løpet av Arena Pro-perioden. Det er per I dag ingen Arena Pro-klynger I Vestland.

Global Centre of Expertise (GCE)

GCE-programmet er retta mot modne klynger som allereie har eit systematisk samarbeid på strategiske område, både innad i klynga, men og internasjonalt med FoU-institusjonar og andre relevante partnarar. Bedriftene i klynga skal være en del av ein global verdikjede, og det skal vere stort potensiale for vekst i både nasjonale og internasjonale marknader. Innan respektive sektorar og teknologiområde, skal klyngene ha ein global posisjon.

GCE Ocean Technology

Klyngen består av over 100 verksemder som utviklar og leverer kompetanse og teknologi til installasjon, drift og vedlikehald av undervannsinstallasjonar globalt. Hovudsete i Bergen

Regionale satsingar

I tillegg til næringshagar, inkubatorar og klyngar i Vestland fylke har ein og fleire regionale satsingar som òg er med på å bidra til verdiskaping, innovasjon, næringsutvikling og kompetanseutvikling. Under omtalar vi nokon av desse.

Gründermiljø

Gründerparker og andre gründermiljø er òg med på å støtte oppunder og leggja til rette for etablerarar, gründerar og andre aktørar som har behov for eit gründermiljø og kontorfellesskap. Ved å ha nokre regionale satsingar sikrar ein at det òg er eit tilbod og miljø til dei som ønskjer å starte eigen bedrift i områdar kor det ikkje er eit tilbod om næringshage eller inkubator.

I Vestland har vi fleire gründermiljø som får støtte frå fylkeskommunen, blant anna Gründerparken Vest (Øygarden), Bjørnafjorden Gründerpark, Impact Hub Bergen og Næringshagen i Odda. Vi har og andre viktige gründermiljø som ikkje får støtte frå fylkeskommunen, til dømes Peak Sunnfjord i Førde og gründermiljø på Campus Sogndal.

Innovative nettverk

P-IRIS - er eit internasjonalt prosjekt finansiert av Interreg Europe og dei deltakande partnerorganisasjonane. Sogn og Fjordane fylkeskommune tok initiativ til prosjektet og er leiande partner i prosjektet, som starta i januar 2017 og går ut juni 2021. Klynger er innovative nettverk. Det er slik at dei fleste klyngene som får finansiering gjennom klyngeprogrammet er frå sentrale områder. I P-IRIS prosjektet ser ein på korleis ein kan bygge innovative nettverk også i rurale områder. Kanskje er det uavhengige nettverk eller dei kan vere nodar som er kopla til klynger i klyngeprogrammet. Til dømes er Hub for Ocean i Florø ein node til GCE Ocean Technology. Det nye klyngeprogrammet legg mindre vekt på geografisk konsentrasjon og opnar opp for at etablerte klynger i større grad må ta eit nasjonalt ansvar.

Med utgangspunkt frå P-IRIS jobbar ein no med å utvikle kompetanse knytt til det å initiere, utvikle og omstille innovasjonsnettverk og klynger. To miljø i Sogn og Fjordane har fått plass i det som er introduksjonsmodulen i klyngeprogrammet. Det har vore liknande mobilisering knytt til nettverk i Hordaland.

I tillegg ser ein på moglege pilotprosjekt for å få røynsle med hub (senter) - node (distrikt) samarbeid. Det betyr at eit ikkje-komplett innovasjonsnettverk i Vestland knyter seg opp mot ei moden klynge. Det er mange sterke miljø mellom anna i Måløy, Eid, Stryn, Sandane, Årdal, Osterøy, Sogndal, Førde, Florø eller Sløvåg, som har uttrykt at dei treng eksterne samarbeidspartnarar for å bli sterke.

Det er eit langsiktig mål i prosjektet at klyngepolitikken også skal vere relevant for innovative næringsmiljø i distriktssamfunn. Nasjonale program bør legge til rette for å utvikle hub-node samarbeid.

Sogn og Fjordane fylkeskommune har støtta fleire innovative nettverk økonomisk i investeringsfasen ved etablering. Felles for dei er at det er nettverk der samarbeid mellom akademia og næringsliv er sentralt. Vi kan nemne SITEP i Årdal, som er knytt til Katapulten på Raufoss, Førde Campus Verftet, og Fjordane Virtuelle Campus.

Regionale samarbeid på tvers av nasjonale program

Inunet

Inunet er eit nettverk av næringshagane, inkubatorane, Innovasjon Norge og fylkeskommunen i Hordaland. Nettverket søker kompetanseheving saman, deler kunnskap, og har oppretta andre prosjekt og initiativ saman. I 2018 inviterte miljøa i Hordaland med seg miljøa i Sogn og Fjordane, og alle deltek no i Inunet.

Innovasjonsstrukturprosjektet

Næringshagane i Nordfjord, Sognefjorden Næringshage, og Kunnskapsparken i Sogn og Fjordane samarbeider om eit prosjekt der målet er å styrke organisering av innovasjonsstrukturen og samkøyre verktøy for innovasjon og verdiskaping. Aktørane ser at ein ved å stå saman kan yte betre tenester til næringslivet gjennom større bredde i kompetanse, nettverk og verkemiddel, og ein vil i enno større grad vere i stand til å hente ut synergjar mellom innovasjonsvirkemiddel, nettverk og kompetanse på tvers av miljøa.

Vedtakskompetanse

Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon kan gjere vedtak om revidering av ordning for næringsretta partnerskapsmidlar og samarbeidsavtalar

Vurderingar og verknader

Økonomi: Fylkeskommunen har fått oppdragsgivaransvar for Siva sitt næringshage og inkubatorprogram og fleire av Innovasjon Norge sine program, vi er også sterkt involvert i Innovasjon Norge sine klyngeprogram.

Klima: Arbeid med næringsutvikling kan knytast opp mot klimamålsettingar.

Folkehelse: Arbeidet i dei nasjonale programma er viktig for å utvikle nærings- og arbeidslivet i heile fylket. Arbeid er viktig for folkehelsa.

Regional planstrategi: Arbeid med dei nasjonale programma bidrar til å nå målsettingar for innovasjon og næringsutvikling i regional planstrategi

Konklusjon

Det er trong for å vurdere framtidige satsingar basert på resultatane frå dei etablerte prosjekta. Ein må også sjå dette i lys av fylkeskommunen sine nye oppdragsgivaransvar, nye politiske prioriteringar, vist gjennom planprogram og andre gjeldande planar. Det vert foreslått å utvikle ein strategi for å få mest mogleg ut av dei eksisterande satsingane, forenkle strukturen og vurdere framtidige satsingsfelt. Det er vidare ynskjeleg å sjå denne strategien i samanheng med regionale satsingar.

Dette kan best gjerast gjennom ein brei, men effektiv, strategiprosess. Det er sentralt å involvere næringslivet i ein tidleg fase gjennom organisasjonane, dei allereie etablerte organisasjonane i programma og dei ulike regionale råda i fylket. Styringsdialogen som er planlagt med Innovasjon Norge Vestland og Siva vil også påverke arbeidet. Samarbeidsavtalen mellom Norges Forskningsråd, Innovasjon Norge Vestland, Siva og fylkeskommunen kan også påverke strategien. Prosessen skal resultere i ein strategi for politisk vedtak som blir lagt fram som eit eige strategidokument, eller inngå som del av ny (regional) næringsplan. Framdrift vil samtidig vere avhengig av nasjonale prosessar.